

Гуменюк Н.
магістрантка II курсу спеціальності 242 Туризм
Науковий керівник – доц. Дударчук К.Д.

РОЗВИТОК НАУКОВОГО ТУРИЗМУ НА ТЕРИТОРІЇ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Постановка проблеми. Серед основних видів ресурсів для наукового туризму у Тернопільській області є археологічні та геологічні пам'ятки, музейні та замкові споруди, заповідні об'єкти, соціально-економічні об'єкти із модерними технологіями, наукові центри, меморіальні споруди і пам'ятники відомим ученим. Ці об'єкти ще недостатньо задіяні у сфері туризму і формують потужний потенціал для наукових досліджень вчених-природодослідників та тих, хто цікавиться історією нашого краю.

У Тернопільській області спостерігається трансформація господарства з пріоритетом від виробничої сфери до соціальної. Цьому сприяє розвиток туризму, оскільки територія має надзвичайно багатий туристичний потенціал та умови для розвитку різних видів туристичної діяльності.

Виклад основного матеріалу. Вивчення туристичної галузі як чинника регіонального розвитку активно здійснюється вітчизняними дослідниками, вагомий внесок у цей процес зробили такі вчені, як: О. Бейдик, О. Любіцева, С. Кузик, В. Іванунік, В. Кравців, М. Рутинський, В. Євдокименко, Ю. Зінько, М. Мальська та інші.

Науковий туризм на сучасному етапі розвивається в контексті таких видів туризму, як пізнавальний, музейний, замковий тощо. Серед напрямків туристичної діяльності найбільш поширеним є пізнавальний туризм, що має за мету наочно ознайомити туристів із навколишнім природним середовищем, матеріальною і духовною культурою людей, місцями їх проживання тощо. У його структурі виділяється науковий туризм, об'єктами якого є природні і технічні комплекси, які мають значення для науки, а також місця проживання і діяльності відомих людей.

На сучасному етапі нові види туризму повинні бути додані до сучасної класифікації туристичної діяльності. Серед них – науковий туризм.

На додаток до пізнавальних маршрутів в регіоні багатообіцяючим є створення наукових маршрутів. Науковий туризм підрозділяється на наступні типи:

- ознайомлювальний (об'єкти і природні і антропологічні явища показані туристам і дані кваліфіковані пояснення проблем їх досліджень);
- допоміжна участь (туристи беруть участь в наукових експедиціях в якості допоміжних агентів);
- незалежне вивчення того чи іншого явища туристами у співпраці з науковим персоналом.

Науковий туризм – відносно нова концепція, хоча вона має довгу історію. Науковий туризм сходить до стародавніх часів. Колись під час переміщень в військових або комерційних цілях слідували вчені, які проводили наукові екскурсії під час прибережних зупинок.

Науковий туризм включає в себе як екологічні, так і етнокультурні типи туризму, а також багато інших видів туризму, але головною особливістю є активна участь туристів під час туру, а не тільки придбання туристичної послуги.

Важливими об'єктами для дослідників, які цікавляться історією життя нашої планети (геологи, географи, біологи та ін.) є геологічні пам'ятки. Серед них – відслонення давніх порід, які відображають історію Землі, в області вони найбільше поширені у Придністер'ї. У багатьох місцях вони доступні для спостережень і унікальні для дослідників. Вік таких порід 420-400 млн. років. Це – силурійські і девонські породи, подібних відслонень в Україні більше немає. Тому такі місця можуть бути своєрідними науковими лабораторіями для дослідників нашої країни та європейських країн.

Найбільше зацікавлення вже виявляють науковці до Дністровського каньйону, який завдяки глибокому врізанню річки (на 150 м) у Подільське плато, має у відслоненнях породи різного віку.

Унікальним геологічним утворенням, яке не має аналогів в Україні, є Товтровий кряж, що утворений рештками морських організмів (вапнякових водоростей, молюсків, моховаток та ін.).

Існують види наукового туризму, пов'язані із вузькопрофільними дослідженнями, такими, як геологічні, археологічні експедиції, в яких основним методом дослідження виступає польовий. Звідси впливає виникнення археологічного наукового туризму.

На території Тернопільської області відомо понад 2196 археологічних пам'яток. Шість із них мають національне значення – стоянки раннього палеоліту у с. Великий Глибочок Тернопільського і с. Буглів Лановецького районів, пам'ятки черняхівської культури – могильник у с. Чернелів-Руський Тернопільського та поселення в с. Кобилля Збарзького районів, давньоруські городища біля с. Городниця (Богіт) та с. Крутилів (Звенигород) Гусятинського району.

В області знайдено археологічні пам'ятки світового значення (г. Куличівка, с. Личківці), які приваблюють науковців з усієї країни.

Тернопільщина має значний потенціал для розвитку наукового туризму, тому дослідженню туристичних об'єктів, які слугують основою для його розвитку, варто приділити увагу на сучасному етапі.

Для того, щоб науковий туризм популяризувати серед населення потрібно його поєднувати із пізнавальним та діловим туризмом. Загалом, науковий туризм може стати одним із пріоритетних напрямків туризму на території Тернопільської області.

Для його розвитку можна використати наявну туристичну інфраструктуру та базу навчальних установ, закладів культури, музеїв тощо. Цей вид туризму може мати не тільки обласне, але й всеукраїнське значення, а окремі його види – й міжнародне.

Висновки. Потужний природно-ресурсний та суспільно-історичний потенціал та його раціональне та повноцінне використання у Тернопільській області є передумовами забезпечення її стабільного та стрімкого соціально-економічного розвитку. Основні передумови розвитку туристичної галузі та наукового туризму області, зокрема, найбільш об'єктивно відображає SWOT-аналіз.

Перспективними напрямками наукового туризму в Тернопільській області можна вважати археологічний, пізнавальний, музейний. Оскільки науковий туризм включає в себе пізнавальну складову, маршрути наукового спрямування варто поєднувати з іншими туристичними атракціями місцевості: відвідуванням масових заходів, проживанням в тематичних поселеннях тощо.

Список використаних джерел

1. Вісник наукових досліджень. Серія: Туризм. – Тернопіль: Редакційно-видавничий відділ Галицького інституту імені В. Чорновола, 2006. – Випуск 2. – 196 с.
2. Гаврилюк О. В. Інноваційний імідж та інвестиційна привабливість України / О. В. Гаврилюк // Фінанси України. – 2008. – №2 (147). – С. 68-81.
3. Гудзевич А. Туристично-пізнавальні особливості природно-заповідних територій та об'єктів Поділля і Волині / А. Гудзевич // Гуманітарний вісник Переяслав-Хмельницького держ. пед. Університету ім. Г. Сковороди: наук.-теорет. Збірник. – К.: КИТ, 2004. – С. 321-326.
4. Дударчук К. Д. Історико-культурні туристичні ресурси Тернопільської області: стан збереження і використання : монографія. – Тернопіль, 2013. – 365 с.
5. Крачило М. П. Географія туризму: посібник / М. П. Крачило. – К.: Вища школа, 1987. – 208 с.
6. Кубійович В. Поділля / Володимир Кубійович // Енциклопедія Українознавства. Наукове товариство ім. Т. Шевченка у Львові. – 1996. – Т.6. – С. 2133-2135.
7. Мацола В. І. Рекреаційно-туристичні ресурси України : монографія / В.І.Мацола - Львів, 1997. - 259 с.
8. Музиченко А.С. Інвестиційна діяльність в Україні: Навч. Посібник / А.С. Музиченко. – К. : Кондор, 2000. – 406 с.